

AGIMI

Periodikë letrare e përmuejshme.

Organ i Shoqnisë "VËLLAZNIJA,

Drejtues: Dr. KRISTO FLOQI.

Vrojtime.

Artikuj e shkrime prano-
hen, por se vetëm mbi
literaturë, të zgjedhun,
të plotë e të dobishëm.

Dorëshkrimet pranohen
ose jo, nuk kthehen prapë.

Për reklama, zadhânje e
tjera shkrime vehtjake me-
rruni vesht me Drejtimin.

DREJTIMI

PERIODIKA

"AGIMI,"

SHKODËR.

Pajtime.

Në Shqypni.

Për jashta.

P. 3 muej F. 3.

P. 3 muej F. 4.

P. 6 muej F. 6.

P. 6 muej F. 8.

P. 1 vjetë F. 10.

P. 1 vjet F. 14.

Pajtimet çohen
te llogaritar' i

Se i cili nu-
mer kështon

Shoqnisë z. Ali

Frank

Borshi

1.00

Shkodër.

PERMBAJTJA E LÂNDËS

Gratë Shqyptare në fushën e
literaturës

prej Kr. Floqit

Shënime të shkurta mbi
letratyren shqipe.

» S. Malestrova

Tempull' i Dodonës

» Kr. Floqit

Histori e Ilirvet

» Hil Mosit

Mehmet Alija

» Kr. Floqit

Gurri i Çmueshëm

» K. Gurakuq

Kështjell' i Pozetit

Popullit

Lord Byron

» Zeri i Arapit

Dramaologji e Triumfja

» Kr. Floqit

Mieku i shtëpisë

» M. Krimshit

Ala vërmel e mjaltit

» M. i

hidhe e helme

» O. Rushdis

Shkel' shko

» Grethit

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

AGIMI

PERIODIKË LETRARE E PËRMUEJSHME.

Nri 2

Qershuer 1919

Vjet' e I.

URIM!

Bashkë-atdhetarvet t' onë Muslimanë, «Agimi» ju uron per shumë vjet ditët e shëjte të Ramazanit ashtu edhe festen e Bajramit e sot një vjet i lutshin më me zëmer të mirë, e në një Shqipni të bashkueme e të lirë.

Drejtimi i Agimit.

Gratë shqyptare në fushën e literaturës.

DORA D'ISTRIA.

Kombi shqyptar sà do i lánun në harresë e i përbuzun, por prapë se prapë asht i zoti me i kallzue botës së qytetnume se në gjë t' tij ka ushqye njerës të mdhej të shkëlqyshëm e të famshëm jo vetem burra po edhe gra në ç' do pikpamje, si burnije, ashtu edhe dije e qytetnimi.

Prej racës shqyptare ka lemun një zojë që sot jo vetëm mbahet në kujtim si një shkndi e zjartë drite e kulture për Shqypni por edhe si një shembllë e rallë ditunije, si një hyll i rendit të parë që ka shndritë në kubë të qiellës për mes të literaturës shekllit. Kjo asht *Elena Gjika* e titulluemja *Dora d'Istria* prej dijetarve të huej.

Ka lemun në Bukuresht më 1828 e ish e bij' e Mihal Gjickës, princit të Villahis, cili rrâjen e tij e kishte prej qytetit Përmet të Tosknis. Studimet i mbaroj në Bukuresht e i plotsoj në universitetet të Berlinit e të Venedikut. Flite e shkruante bukur rumanisht, rusisht, frangjisht, gjermanisht e italisht për posë shqyptes t' cilën me një hir e flitte si gjuhën e saj. U martue me princin rus *Kolhtzof Ma-*

salski e mbasi i diq i shoqi u dha krejt mas literaturret.

Ka shkruë libra të pa-njehuna në gjith gjuhët e nalt përmenduna, t' cilat bënë fort të madhe përshtypje në gjithë dijetarët e moralistët e mdhej t' Europës. Zân'i i saj shungllote an' e kant edhe se cili filozof a profesor prej më të dukshmit vrapojshin në Firencë t' Italisë, ku ksoj grue fillosofe i pëlqente me ndëje për me e pa e me e njoftë së afërme e kshut shtëpi' e saj u bënë një qendër e madhe letrare, çok një akademi. Mbreti i Italis' Umberti, i tëpërt prej artikujve të botuem italisht prej Dorës, më një zel të madh gadi s' një adresim vijte aty në Firencë e me të habë mrekulli flitte me të e dorizonte gjith ato brillantë e emujshëm, qis breshën lshohechin prej dorës së saj. Njikaqë ish kadoja e manitja e atyne që folnë me të sa jo vetëm i dhanë mbiemnin *Dora d'Istria* por edhe "*Regina delle donne*" ose "*La reine des femmes*" (Mbretëresha e grave) e quejtin më vonë me të shumëtat akademi e shoqni të Francës, Italis, Gjermanis, Amerikës e Greqis e emnuen *anetare naeri*.

Jam Shqyptare, thesh e leçitte gjithnji e e kish për nder e lavdi të quhej me ket emen, se në ket komb shifte një karakter të kthellët e një fisnikri qi s'i shifte njetit. Pënda e saj ish kaq' e mprehtë e e bindushme sa tërhoqi verrejten e disave arqeologve e histori-shkruesve, të cilët fort pak e njëfshin kombin t' onë. Nji prej siysh *Louis Benloew*, profesor' i gjuhëve greke e latine në universitet të Parisit e akademik i Francës, kaqë fort u bint prej shkrimeve të saj e, aqë shumë u tërhoq prej shqyptares s'onë, sa vetë erth në Itali e e njofti edhe një dishir i gjallë e kapi per kombin shqyptar sa u shtërngue e nxuni edhe gjuhen shqype e shkroj disa volume të çmu-shëm per mbi Shqypni e shqyptarë.¹

Dora d' Istria ish ajo qi bāni me u dijtë në Europë karakteri e kāngët popullore të Shqypnis. Kjo u bā shkajk qi u zgjunë shqyptarët e Italis e filloj gjith ajo levisije e kjo ish ajo qi i dha një shtyrje përparimi letresis shqype, prej së cilës dulse veprat e gjalla të shqyptarve *Kamarda*, *Dorsa*, *Girolamo de Rada*, *Shpata* e kaqë shkrimtarve të tjerë.²

Librat qi ka shkruë Dora d' Istria janë të pa numurta, por ato mē të

vlefshmit kanë qenë kta :

I. *La vie des moins* (jeta e mungarve) ku me fakta të arsyshme çprovon se mungarët e manastirve (kuvendeve) të kishës ortodokse, janë bāmun shkak ndalimi i qytetnimit n'Europen lindore e jugore.

II. *La Suisse Allemande*, (Svice-ra Gjermane), ku kallzon se idheat e filosofëve të Gjermanis i dhanë një ndihmë të madhe përparimit të popujvet.

III. *Les femmes à l' Orient* (Gratë në Lindje) ku shpjegon të metat e gravet të Lindjes, si edhe tregon mjetet e shërimit të positionit të tyne e të konditave, në të eilat gjindet grujā në të Lemë (orient).

IV. *Shqyptarët e Rumanis*, ku bān fjalë shumë per kombin shqyptar, si edhe per historin e shtëpis të *Gjikej*,³ fisit të saj, e të sundimit të tyne bresmas brezit si princat e Rumanis.

V. *Excursion en Roumelie*. Paris-Zurich 1863. (Shetitje në Rumeli), ku refen per zakonet e jetën të popujvet ië Rumelis.

VI. *La nationalité Albanaise* (Kombsija shqyptare) për t' cilen fjalë mē syper. Perveç ktyne, Dora d' Istria ka shkruë edhe shqyptarë të tjerë

1. Ksij librash të Benloewit janë kto mē të çmuelsmit :

I. *La Grèce avant les Grecs*, ku shpjegon hollësisht e me dokumenta të forta se banoitët e parë të Greqis sotshme ishin Shqyptarët.

II. *La nationalité des Troyens*, ku merrret me fisin e rrājën e Troasve, t' cilët i çprovon se janë shternipat e pelasgve e gjuh' e tyne ish pelas gjithja qi i përngjet teper ksaj shqypes së sotshme.

III. *De rythme et de la rime dans la poésie épique des Albanais*, ku shiqohet dëri ku ka mrijtë durimi e zeli i ktij burri sa me kthellue e me rēmue aqë fort mbi vjershimin shqyptar. —

2. Ky shkas u dha mē anë të një librit të saj të çmueshem nen titullin *«La nationalité albanaise suivant les chansons populaires»* (Kombsija

Shqyptare mbas kāngve të popullit). K. libër u përkthye në shumë gjuhë.

3. Familja *Gjika*, eiloi ginin (rrājën) e ka t' j Permetit ndonse gojë dhanja të t' se është prej katundit «Vith-kuc» i Korçës ka mbetur me per disa vjetë në Rumani. Pëzua e kësaj familje shqyptare është : I pari prine ish *Gjergj Gjika*, mbas ktij mretioj *Gregor Gjika i I*, mbas atij *Gregor Gjika i II*, mandet *Aleksander Matheo Gjika* mbas ktij *Evrol Gjika*, mbrapa *Matheo Gjika i II*, mbas ktij *Aleksander Gjika i VI*, *Gregor Gjika i VII*, *Gregor Gjika i IV*, *Aleksander Gjika i X*, e f mbrapa ishte *Gregor Aleksander Gjika i V*.

I jati i Dora d' Istria Michael Gjika, ish ministër i Aleksander Gjikes të X, të cilin e kishte nip.

studime e artikuj për Shqypetarët në shumë gazeta e të perkohëshme të Francës, Belgjit, Italis, Svicërës e Greqis.

Volume të tănë janë shkruar mbi jetën e ditunin e Dora d' Istria, cila ka lënë stinë të pa-harruem në literaturë e në seksin e saj. As një grue nuk e kaloj në mendje e në dituni.

Tiulli «Mbretnesha e grave» i meritonte me të vërtetë kësaj grue bujare,

kësaj dijetare të ralle. Por kjo grue ish Shqyptare. A ka, pra gzim më i math për një komb, cili mrijn të nxjerë kësajsh grash prej gjinit të vet? A mundet kombi shqyptar të perbuzet e të mos çëmohet?

Dora d' Istria, ky hyll i rendit të parë perendoj, mbaroj jetën në Firencë më 1888 në moshën e 60 vjetve!

Kr. Floqi

(vijon)

Shënime të shkurta mbi letraturën shqipe.

Kângët popullore janë përmendoret e para të letraturës shqipe e përveç kësaj ato qenë i vetmi burim për më të parët shkrimtarë t' onë.

Këto kângë që janë plot poezi të natyrshme, pasqyrojnë shpirtin bujar e të naltë të shqiptarit, e kush i studjon ka për të muejtun me hetue ndër ta se sa e pastër është dashuni e grues ndër shqiptarë, sa të buta e delikate janë marrëdhënjet e jetës familjare, sa e madhe është dashuni për atdhe edhe se sa i naltë është rhipi i lirisë e i pavarnisë. Në këtë poezi të thjeshtë e shtegtare të popullit të vet, gjet burimin e frymës poetike të tij i përmenduni *De Rada*, i cili që një prej vjershtarvet të mëdhaj të letraturës s' onë, e mbas tij *Naim Frasheri*, që me vjershat e flakta e plot fuqi, diji me kënellun ndër shqiptarë dashuninë për atdhe.

De Rada e Naim Frasheri janë dy fytyra plot rëndësi për perlindjen t' onë letrare. Ndër të dy vlonte një dashuni e flaktë për atdhe, e kësaj ndjesi të tyre e shprehen ndër vjersha që botuën e që kanë një vlerë të madhe letrare e hartistike.

Veprat e De Radës janë, «Milosao»

Serafin Topia» e «Skanderbegu» por e para prej këtyne gjykohej prej gjithkujt, si më e mira ndër të gjitha vjershat e tija e si kryeveprë hartistike që mund të nderojë ç' farëdo letraturë.

Prej Naim Beg Frasherit kemi vepra të shumta, por po shënojmë vetëm këto: «Hishtori e Skënderbeut», «Qerbelaja», «Bagëti e Bujqësi» e «Lulet e Verës». Këto vepra e tregojnë Naim Begun jo vetëm për një vjershtar por edhe për një atdhetar të math, që e ka dashun me të vërtetë edhe të për shumë kombin e vet.

Ndër kohat e De Radës të Naim Frasherit lulzojshin në jetën shqiptare edhe i vëllai i të fundit Sami Beg Frasheri, që që një filolog i dijsëm e me mendime të nalta, e *Pashko Vasa Pasha* auctor i më të lukures kângë «Shqiptari» e i librit «Shqiptari e Shqiptarë» që është një veprë e cilës mund të quhet një përmendore e pikatun e letraturës s' onë.

Përpara këtyre katër shkrimtarve të nat' përmendun që *Kostantin Kristoforidi* prej Elbasanit, i cili që quejtin për atdhetar i math e filolog për përkëthimin e «Dhjatës së Vjetër e të Re» e për botimin e fjalorit më të mirë që

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARILETTI"
SHKODER (2018)

ka sot gjuha shqipe. Si kunorë e këtij vjen një rresht i math shkrimtarësh si *Santoro, Variboba, Kamarda, Serembe, Xanoni, Sgiro, Lorecchio, Conforti, Asdren, K. Floqi, H. Mosi M. Grameno, D. Nd. Nikaj, A. V. Prendushi, A. Gjeçov, L. Gurakuqi, O. Irianni, A. Fan Noli* etj. të cilët ndoqen dëjesisht vepren e atyne që tui u erdhinë pas e tui begatue letresin t'onë.

Nder letrarë t'onë të gjallë lulzon në letraturë e që s' droj të perkrahët me ç' farë do letrari tjetër të shtetevet të Balkanit *Atë Gjergj Fishta*, mendes së të cilit Shqipëria i a din vjershat më të bukura epike, lirike, dramatike e ekonomike. «Lahuta e Malcisë» janë dy poemza epike, mbas të cilavet auktori u quejt Omer' i ri. Ndër këto vjersha *Atë Fishta* këndon ashtu sikur kishte për të kënduemun populli, por me një sulm e zjarm shumë më të math e me një kuptim më të natë e të koptueshem. «Pikat e Voesës» e «Mrizi i Zënavet» janë dy vepra tjera të Fishtës të cilat permbajnë copat lirike të madhnueshme për kah hollësija e hartit. Vjershsat satirike *Atë Fishta* i ka përmbledhun në një vëllim të titulluem «Anzat e Parnasit». Vjershshtar' i jonë ka shkruar edhe tjera vepra që janë të pa-botueme, e letraturë e atdheut pret edhe shumë tjera vepra prej tij.

S. Maleshova.

Tempull' i Dodonës

(studim arkeologjik)

prej Kr. Floqit

(Pason prej Nr. 1.)

Vëndi kû ka këndë tempulli i Dodonës, si duket edhe sot është një kodrinë e bukur e e sheshtueme në maje,

ku njifen edhe tash muret pelasgjikë; mbas termaleve të kësaj kodrine mburojnë disa ujna të ftofta e të kullume, e ky duket se ka këndë shkaku që Homeri në epopën' e tij e quën Dodonën «Dyschimerron» don me thënë «vent i ftoftë si dimni» Ket e shofim në një të përshndetun që fatosi *Aqileti* i ushtrisë Greke të Trojës i çon Hyjit të Dodonës, që është Perendija i atdheut të tij, Thessalis, (cila ish një krahinë e Pelasgis, due me thënë e Shqypnis së motshme.)¹

Kryeqyteti i Pelasgve në Epir ka qenë atje ku sot gjindet katundi «Kastrica» në Hellopi (fushen e Janinës), kû shifet një arkitekturë polygonale (shumë çipash) e pa-regullishme. Ky kryeqytet thirrej prej Pelasgve «Hella».²

Afër tempullit gjindej edhe një qytet tjetër në emen «Dodonë» cili shtrihet kah veri i tempullit, nërmjet të kufive të Thesprotis (Çameris) e të Hellowis, tue përshi një krahinë të tanë që zgjatej deri në malet *Arakynthos* (Zygôs) të Etolis, e quhej gjith' është «Dodonë». Kjo krahinë pelasgjike ishte në zâ dikuer, porse nami i saj pushoj qysh njatëhera kûr tempulli i Dodonës (ijerôn) e Dodonës shkëlqevi mbî të gjithë tempujt e tjerë e fama e oraklit mbet historike.³

Sellijtë cilët thame se ishin dragomanët e Hyjit të Dodonës si kall-

1. Zef ana Dodonës Pelasgjike llettohu neion Dodonis medëom dypsimërti emfi d'eloi Soi naiousin ypoftin niptos d'is hanë emai.

Don me thënë: «O Zotëmbret' Dodonës Pelasgjik, si je në atdhe të gjana, Perendi që sundon Dodonën cila është ftoftë si dimni, «tempulli i Dodonës» Sellijtë dragomanët t'uej, et' ilet kurra i lajnë këmbët, e fletjnë për tokë Homeri - Iliadë XVI 233.

2. *Nia Kathedra* ose Pelasgôn édhranon, si thotë Hesiodi.

3. *Dionysos Perrigjitië* 430, 431, 432 —

xon edhe Homeri,¹ nuk i lajshin kurr këmbët; ishin *aniptopodhes* (kambë-pà-larë), e flijshin në tokë, të stervitun në vshtrisi e të msuem me hjek zori e gjith farë travajet, edhe kët e bājshin për ndër e drojë ndaj Zoti i tyne, Hýji Pelasgjik. Herodoti tregon se kta ishin ministrat (nënpunsit) ose priftnat (si me thënë mungarët) e Hýjit. Si duket kta ishin prej Sellejādës të Theprotis, cila është gjith' ajs *Sali* i sotshem i Çamris, e kso-doret mërrret vesht se Sellijtë ishin katragjyshat e Suljotve të sotshëm.

Homeri nuk përmend të tjerë banorë në qytetin e Dodonës përveç Selleve, ose Sellijve;² Herodoti nuk bën fjalë përveç se për *Ypofitai* d. m. thënë për ministra, ose nënpunës të Hyjit, të cilët i kaa pamun edhe ajs me syr' e tij kurr kà ardhë e kà vizitue Dodonen, por se merret vesht prej Homerit prej se Sellijtë, si njerëz të kushtuëm të Hýji banojshin përgjithmonë afër tempullit të Dodonës, si sherbtorë të Zotit që ishin, e se qyteti i Dodonës banohej prej banuesave të tjerë, cilët ishin grumullue atje herë mbas heret për me këne maa të afermit të Hýjit së Dodonës. *Hesiodi* thotë se Sellët banojshin në një avulli të madhe, cila ish bana e përhershme e tyne, si me thënë qela e ktyne kallojerve, cila quhej «ban' e Pelasgve» (Pelasgon edhe rranon). Gjith është kështu thotë se qyteti i Dodonës nuk ish tjetër, përveç se ajo Hella, cila ish edhe kryeqyteti i Pelasgve në Epir.

Dionysi Halikarnaseusi³ tregon se qyteti Dodona banohej prej Haonës, të cilët janë shtërgjyshat e Lapëve të

sotshëm. M' andej thotë se e muerne Mollosët, një tjetër rodë epirote. Tragediani *Eschyllos* thotë se aty banojshin edhe Thesprotë edhe Mollosë bashkë.⁴

Mythologjia tregon se Hýji banote mbi mal të Tomorit. Disa janë rrejtë tuj kujtue se Tomor' i Mythologjis ka qenë mali «Mértëka» që naltësohej nga ana e lindjes të luginës së Dropullit, e se mburimet, të cilët gjindeshin rreth malit ishin ato për të cilët bën fjalë Plini.⁵ Por Plini bën gabim se në kët luginë së gjinden as shymtyra muresh si ata që ka pasë Dodona, as të dy liqenat nër mjet të cilve ka këne Dodona, si mbas shkrimtarve klasikë, të cilët i nepshin asaj luginë emnin «Hellopi» prej fjalës «Hello» që don me thënë «liqë» as «knetë» nonse fjalla duket që kà etymologjin e saj prej fjalëve Pelasjike «Heje-lopë» që si edhe mbas shpjegimeve të Pouquevillit kët emen e kà marrë fusha e Janinës pse vëndi i saj kà këne shumë pjellorë e kullotshin në atë shumë lopë.

Tomori afër të cilit gjindej Dodona është një mal i veçantë që i thonë «Mal' i Gardiqit» e gjindet si nga ana e verit të fushës së Janinës, ku kjo fushë mbyllet. Në kët mëndim është dhe Pouquevillit cili ka caktuar me taman vëndin e Tomorit e kà botue edhe kartën topografikë cili pershin fushen e Hellopis të Tomorit e Dodonës, dhe t' emnin kështu e ka pelqye edhe Akademi e letërsisë e Parisit. Ky mal i Tomorit të Hellopis nuk është si maa parë se mungojnë gjith' ata lisat e motshëm që e stolisnin dikur e sot është mejt i qdeshun, një është.

1. Iliadë XVI, 233.

2. Gjith' aty

3. Libër I. 51. Homer Odyss. XIV — 544.

4. Eschyllos në dramën e tij *Prometheus dheshmotis*.

5. Plinius. Liv. IV. Tomarus centum nobilis popombo celebratus.

6. Voyages de la Grèce I. — 174.

si është çdeshë edhe mali i Libanit (Libanos) në Palestin prej ahëvet që kish dikuer në kohënat e para. Sot retull këtij Tomorit historik nuk shihen më përveç se do pullumba t'ëgra që flutrojnë e kanë aty çerdhat.

Sa do që Plini kallxon për "Tomor" malin e "Mertçkës" afer Dropullit, e

thotë se kÿ a mali ku banote Hÿji, sot është caktue pa farë dyshimit se bân' e Hÿjit ish Tomori i motshëm i Beratit, e se tempulli i Hyjit, tempulli i Dodonës, ish mbî Tomorrit tjetër të Hellopis, të fushës së Janinës, si u caktue më nalt.

(vijon)

HISTORIJA E MOTSHME E ILIRVET NDER VENDE TË BOZNISË.

Prej Dr. Ludwig v. Thalloczy.

Vijon prej Nri 1

Perkundra bashkinat greke, qi u sheshuene përsëgjatë bregu për një kohë mjaft të gjatë qenë qendra aqë të forta, sa far' e fiset e popullit, qi prej mbrenda vendit dojshin me u sulë kah deti, për shumë kohë nuk mujtne m' e çue në vend dishirin e tyne. Barbarët e Alpevet Dinare mujshin me u greqizue lehtësisht, por Helenët nuk u bájshin kurr barbarë. Ky qe shkak i një lufte qi vioj për një shvillim dymi vjetësh si ndërmjet popujvet të koloninavet të bregut të Dalmacisë më një anë, ashtu edhe ndërmjet atyne popujve qi jetojshin m' at anë Dinarës mi krahinat e sotshme të Boznisë, të Serbisë edhe të Shqipnisë në tjetren anë. Në këtë rasë losin një rolë dy elementa në një krahinë, por me qellime të ndryshme: njëni, i cili prej detit msÿen kah vendi i mbrendshëm e tjetri, qi prej vendit qellon kah deti; kështu qi në fillim t' historisë të parët përbânë greqizmin e të dytët far' e fiset ilire-thrake.

Këta të fundshmit jetojshin në zemrë të sinisisë balkanike, d. m. th. Ilirët krahinat preldimore e Thrakët krahinat lindore. Në jugë të sinisë jetojshin far' e fiset maqedhona-epiro-

te qi ishin një kushrini e tyne. Ndermjet këtyne far' e fiseve nuk mund të vihen kufij të shëgurët. Vetëm përgjithësisht mundet me u thënë, se kah lindja e lumit të Moravës jetojshin Thrakët, kah preldimi Ilirët e kah juga e malevet të Keraunisë banojshin Maqedhon-Epirotët. Të trija këto far' e lise e kanë rrájen e tyne në familjen e popujvet indo-evropiane. Këto mrrijnë shumë më parë se Helenët në sinisi. Emigrim' i tyne filloj kah veri. Më parë erdhnë Ilirët, më vonë mandej zbritnë prej Karparthvet Thrakët. Të dyja këto far' e fise zunë vend në sinisi, e cila sikur duket qe e jetueme prej far' e fisevet kushrine të tyne, qi kishin ardhun shumë më parë. Me të shpejt këto far' e fise zotnuene krahinat malësore t' Evropës jugë-lindore edhe viset e afërme. ⁶

Emigrim' i këtyne far' e fisevet, qi me gjuhë ishin një ndërmjet të tyne, ⁷

⁶ V. Tomaschek, në librin e vet: Thrakët e vjeter (Gießen, I., II.) shqen (1) tuba emigrantësh: tuben bajone-dardane (në të cilën numron edhe Dardanët e Ilirët edhe Vepotët), tuben frigo-misike edhe tuba thrake.

⁷ Gjitha e Thrakët edhe e Ilirvet rjedh prej një far' e fisit, edhe dialektat e ndryshëm kishin një afrim shumë më madh njëni me tjetrin. Tomaschek në vëllimin e dytë të librit të tij i ka shkruar

ndodhi mbas motimesh të shkurta si edhe mbas shumë kohe. Udhtimin e bājshin përsëgjatë rrugave të mëdha edhe të natyrshme, të lumijvet. Ata qi vijshin mâ vonë i shtyjsin të përparshmit, të cilët gjejsin banim të ri nder male e qafa. Kështu ndodhi qi Thrakër, të cilët nder emigrimet e tyne të mëdha, u shkapërdanë, me kohë u shuenë si kah gjuha e kombësija. Tepricat e tyne qenë themeli i popullit rumen.

Far' e fiset ilire qi rnojshin në prendim të sinisisë së Balkanit, mujtne, tue jetue ndër krahina të vishtira e malësore m' e mbajtë mâ shumë gjuhën e gjakun e tyne, por me kohë mandej edhe këto u latinizuenë edhe u sllavizuenë. Vetëm një pjes' e vogël e këtyne mujt me qindrue, midis fuqisë së gjuhës t' atyne popujve, me të cilët për njëmi vjet qe në marredhânje, e këjo pjesë është njajo qi sot përbân kombin shqiptar.

Mbas këti shvillimi e ndryshimi qi pat gjuha shqipe, është e vishtirë të shkoqitunit e fjalvet të vjetra ilire. Kështu qi Shqiptarët e sotshëm nuk janë vëç se një pjes' e vogël e Ilirvet të vjetër. Asi kohë prej ç'do fisi, prej banuesvet të ç'do krahine flitej një dialekt në vëdi e për vëç kësaj Ilirët qenë edhe nen fuqi të kulturës semite e helene.

Gustav Meyer, në fjalorin e vet "Etymologisches Wörterbuch der albanesischen Sprache" mrrin me thânë,

disa fjalë thrake, të cilat ne sot na paraqiten me të mbeta, prej shkakut, se qenë shkruar keq edhe me shkronja greke. Prej atyne fjalve me ndihmë të gjuhës shqipe un kam mujtë me bā këtë përgjasim nder fjalët thrake-ilire:

thr. aizi, il. dhi, shq. dhj; thr. pori, il. burri, shqip burri; thr. melg, il. me miel, shq. me mjet; thr. tem, il. tym, shq. tym; thr. seuta, il. sgjeta, shq. shgjeta; thr. ketri, il. kater, shq. kater; thr. krisi, il. krysi, shq. kryzi.

se nër 5140 fjalë të gjuhës shqipe ka gjetë 400 fjalë të vjetra indo-evropjane e prej kësaj kuptohet se sa manguit ishin Ilirët e vjetër për kah kultura, e në qoftë, se na me ndihmë të gjuhës shqipe mundohemi me i dhânë një përgjasim e kuptim fjalvet të vjetra ilire, qi kanë qenë të shkrueme prej shkrimtarvet grek e roman, këjo është një provë qi na bājmë për me qitë si shemtyrë të saktë afrimin e madh qi kishin e kanë ndërmjet, sepse po të ndiqet fort mitologjia, mundet nieri edhe me u gabue. Vetëm po të studjojë njieriu mirë djalektat e ndryshem të shqipes, atëherë mundet me bā zbulime mâ të kthjellta, sepse kish me gjetë këtu e atje fjalë qi i dijsin të gjitha fiset ilire.

Mâ qarisht kuptohet emigrimi i vjetër ilir tue marrë për themel kulijt edhe emnat e pyjevet, qi na kanë mbetë të njoftun. Prej 253 fjalvet topografike, qi u qe zgjidhë kuptim' i tyne, shifet qarisht se janë ilire-shqipe, edhe kuptohet, pa marrë para sysh emnat e visevet verore të Shqipnisë, se far' e fiset e vjetra ilire i pagëzojsin me emna malet, kodrat, lumijt, prrojet edhe knetat. Mâ me një rëndësi e vjeftje janë emnimet e shtasvet edhe të binnave. Është e ditun se blegtori ilir, i cili qyqy prej majes së malit e prej pyllit të shpeshët i lëshonte shtë drejt botës, e tue bā shqipen qi silloj mbi mal, ai, tue këqyrë qenin mesnik, bërrecan, arithin, bleten, dërrin, lishën, ahin, votren, fushen ku kallottë pagëtia të gjitha këtyne sendeve qi atë i interesojsin i vuni emna. Prej kë mbetavet gjuhe qi gjenden edhe në Bozni kuptohet sheshazi, se mâ të parët banorë të këtij vendi qenë Ilirët, të cilët historia na i paraqet si një popull barituer.

Por jo vetëm emnat e binnavet na e paraqesin rjedhjen e tyre ilire, por edhe emnat e disa lumijve, ⁸ maleve ⁹ e vendeve janë prova të sakta për me na dëftue banimin e vjetër t'Ilirvet nër ato vise.

(Vijon)

Hil Mosi.

Mehmet Alija.

Gjithçili shqyp-tar ja ka ndi zânin Mehmet Alis, kti burri shqyp-tar q me trimni e diplomati të veta habiti gjithë botën e qytetnueme. Ktu n'a kandet me rreshtue do radhë per mbi ket njeri të math per me e njofitë edhe kush s' e ka dijtë.

Mehmet Alija ka pasë lé në Kavallë më 1769 prej një familjes shqyp-tare. Kishte edhe 15 vllazen të tjerë. I at' i tij Ibrahim ish një zabiti i ush-tris turke, cilit, per një shkak trazimi sulltani i prau kryet. Mehmet Alija vrasjen e t'et e barti shumë rëndë edhe kurrë s'e harroj gjakun, si shqyp-tar q ish, të cilin gjak sulltani ja kishte borç. U fut në ushtrin ottomane edhe mendja e kapaciteti i tij e çquan midis t' asqerit Turqis, kshtu q per pak kohë Mehmet Alija doli një oficer.

Kur Napoleon i math Buonaparti ba-ni expeditionin e tij në Misir per me

⁸ Drina vjen prej shqipes dryn-i, Una prej uj, ujna. Lim prej lum, Lasve prej fjalës me la, lava.

⁹ Botin rreth Nevesinje rjedh prej shqipes botë; emni i kodrës Kom vjen prej fjalës komb; emni Maljevia prej fjalës mal, të cilit më vonë i qe shtue fundi sllavisht vica; Mal-Plaket n' Istri, vjen prej fjalës mal-plaket, a po mal' i plakës; Malborget në Karinci vjen prej fjalës shqipe mal-boret; Plasa n' Hercegovinë rjedh prej fjalës pla-sa (me plasë).

e shti në dorë, u çue atje edhe Meh-met Alia prej anës së Turqis per me luftue kundra atij. Mehmet Alija aso heret ish një major (bimbash).

Si kryetar i ksaj ushtrie të veçantë Shqyp-tarësh q u dergue kundra Na-polonit ish një fasë Tahir Pashet me vllaznët e tij Hasan Pashen, Abdyl begun e Jusuf e Dalip begun me 16 kushrij të tjerë. Midis të ktyne ish edhe valija i Gjiritit Mustafa Pasha. Të gjith kta ishin prej katundit «Po-jani» q gjindet në fushë të Korçës, 2 orë lark qytetit. Bashkë me kta ishin edhe Omer beg Vrioni prej Beratit Muho begu e Rexhep begu prej Shko-dret. Rustem beg Dibra, Sali ag Kor-ça etj. e tjerë kapitana.

Mehmet Alia, cili ish i çuem prej sultan Mahmutit me ket ushtri shqyp-tare ja mrin në Misir e mbas sa luf-tave fitimtare çporr qafet gjithë Ma-mellukët e Misirit, e dliu Misirin se huejsh edhe e zapton krejt. Si e zap-toj Misirin desh me u bā edhe mbret i tij e i çoj fjalë per ket punë sull-tanit me një guxim të matë. Sulltani jo vetëm ja hodhi poshtë kërkesen e së njovi, por edhe u zembrue teper e i çoj urdhën me u kthye shpejt në Sta-mboll.

Mehmet Alija, cili e shifte fatin q kishte me e gjetë në qoftë q kthete në Stamboll e m' anë t'et tui mos hurrue edhe gjakun e t'et q i kish haā Sulltani, jo vetëm s' ja bint ur-dhënit të Sulltanit por pa edhe guxi-min e math me i çpallë luftë të zott e kshtu do herë luftoj kundra ushtri-ve të Sulltanit me atë asht Shqyp-tarësh q kish me vde edhe dy herë i vndi!

Edhe duk m'etëj deri ktu por çoj edhe të birin e tij Ibrahim pashën me ushtrina të cota shqyp-tarësh e felahësh,

sa mujti ky Ibrahim Pasha me i ardhë sultan Muhmutit deri perpara Stambollit. Pa fjalë kishte me hi edhe në Stambollë e kishte me xanë rob edhe Sulltanin vetë. Atbotë sulltani i topitun krejt e i tutun deri në loçkë të zembres ul armët, lidh besë me Ibrahim pashën edhe e njofti Mehmet Alinë si një sovrân, si një mbret të Misirit!

Kshtë Mehmet Alia e sundoj Egypetin deri sa vdiq edhe bres-mbas brezi u sundue ky vent prej trashigimtarve të tij!

I famshmi vjershtor e historishkrues frenk Chateaubriand-i, cili e njohi Mehmet Alinë në Misir, e ka levduë s' teprit per trimnin, guximin, diturin e diplomatën e tij per të cilat fort është çuditun, kurse prej një bimbashit, si thotë mrijni me u bamun mbret!

Bashkë me Mehmet Alinë mburr edhe Shqyptarët si trima të pa-shoqtë e ushtarë të rallë!

Ky ishte Mehmet Alija, shqyphtar e bir Shqypтари, cilin kaq fort e levdon historia!

Kr. Floqi.

GURI I ÇMUESHËM

(Nji gojdhânje mbi Leken e Madh)

Gangi një ndër mâ të mdhaj lumna t' Azis, qi rrjedh prej malevet të Himalayës, thohet se është ai lumi Egeon, një ndër atâ katër lumna qi dilshin prej parrizit të tokës. Kûr Leka i Madh mrrijti në ket lum, kujtoi se kishte mrrijt në mbarim të rruzullimit, prandej xûni vënd e nuk desht me shkue mâ përtej; por kûr i thàn, se kishte mâ tokë, gatoi dy anë e u urdhnoi dy vetë me hi mrëndë tue u thânë: «shkoni e udhtoni përpara dersâ të hani tri pjesët e kësai gjelle, qi po u ap me vedi e të katerten pjesë t'a rueni për kûr të këtheheni, pse mbassi tue ndjekun rrjedhen e ujit keni për të ecë tri herë mâ tepër se tue vojtë tërmal, ajo pjesë ka për t'ju mjaftue. Nisuni prâ e kûr të këtheni, keni për të më lajmue për shkâ keni pà.

Mestoni e Arestit, si u quejshin këta dy vetë, shkuen aq përpara sa sosen tri pjesët e gjellës e nuk gjeten

kurrigjâ, por tue dashtë me këthye, u shkuen sÿt në një pritë të punueme shumë mirë, të rrethueme prej një muri të naltë mbushë me blerime të bukura, këjo pritë ishte gadi afër bregut. N'ânë përtej bregut ishte një mal i madh e në rrânxë të këtij mali ishte një purrâ shumë i naltë në të cillin ishte lidhë një vargue, qi tërthuete këta lumin e u kapte në breg tjetër, kështu qi kurrkush nuk mund të kalote andej parë pa u përshkue nën ket vargue. Mestoni i u qan aty valroni e e tûndi. Kur qe pà pritë pa kupte qiti kryet e shpallat në një drifër të purrânit të plak të bukur me miekerr të bardhë me fytyrë të kuqe e veshun me një gëzore të bardhë e, porsâ u çil drisoria, një erë kaq e këndshme u përhap prej përkavet të tijat, si me u pasqyrtet këm e deri pëmët. qi ishin andej tarr, epshin erë të mirë.

français René, vicomte de Chateaubriand.

Plaku i nderueshëm çili gojën e u tha; «Shka kërkoni ju këtë?»— E ata i përgjegjen tue i thënë: «Jemi lajmtarë të Lekës së Madh e kërkojmë rruzullimin, pse ai don me këne zoti i gjithshkafes; e në kjoftë se ti na ep gjellë e kë mirsin me na e hjekë ket vargue, na kemi me shkue përpara e po gjetem ndonji sënd të çuditshëm, kemi për t' i a lajmue zotnis s' onë.» Plaku i a u këthej: «Ju këneni mendeshkurtë, qi shkokeni tue kërkue mshefsinat e Zotit të rruzullimit.» Atëherë Mestoni i hăbitun i a priti. «Pse, a kâ tjetër Zot posë Lekës?»— Plaku i përgjegji: «Po-si, âsht një tjetër, qi nuk e ka shoqin: Leka kâ lë mbas tij e ai kje para Lekës e më kâ vû në ket vënd me e rujtë. Pak mâ andej gjindet një lulishtë e bukur, në të cillen nuk âsht lëja të hje kush mrëndë e n' atë gjindet një pëmë, e kush të hân prej soje nuk mundet me dekë. Tash treqind vjet qi jam në rojë të këtij vëndi e vetëm dy vetë kan kalue këndeji pari, njëni para përmbytjes e tjetri mrapa; e këta dy jetojnë e kan me jetue në ket lulishtë për të gjatë mot shëndosh e pa farë njolle; as vetë nuk kam me dekë deri sa mos të këthejnë ata dy vetë prap këndeji pari e kjo punë nuk ka me ndodhë deri sa mos të vijë një tjetër, qi ka me dashtë me e smadhue mbretin e vet mâ tepër se Leka e qi ka me dishrue me njoftë mshefsinat e Zotit. N' at kohë ka me ardhë mbreti i rruzullimit, i cilli nuk ka me mujtë me durue krenin e atij farë njeriu; ka me çue këta dy vetë kundra këtij e në ket rasë ka me m'u dashtë me e hjekë ket vargue. Une nuk mundem me bisedue mâ gjatë me ju, por po ju këshilloj me këthye, pse po băt e shkuet mâ andej, të mjerët ju, pse nuk keni me

mujtë me i pështue dekës. E mbassi jeni tue kërkue sende të çuditshme, keni me i lajmue zotnis s'uej një sënd të vetëm.» Mbas këtyne fjalvet u fali një gûr të vogël sà një lejthi, në të cillin ishte dhënë një sý aq i bukur, qi u dukte se shifte aq kjashtë si sý njeriu e u tha: «Keni me i a çue ket gûr zotnis s' Uej e keni me i thënë, se ky âsht ai giasënd. qi i përgjet atij mâ fort se kurrigjâ tjetër e thoni se êmnin t'êm nuk mundet me e dijtë.» Të mbaruemen këto fjalë, plaku u shkoq prej dritsores e e mshili, e dy udhtarët këthyene te Leka; i dhane gurin e i dftuene gjithshka kishin ndi e pà.

Leka çoj e pveti njerz të mëndshëm për me dijtë shka dote me shënjue ai gûr, por nuk u gjet njeri, qi të dijtë shënjimin e tij. Atëherë çoi me pvetë Aristotelin, i cili n'at kohë ishte i smundë. Aristoteli u çue e vojt tu Leka e me një herë muer vesht shka dote me shënjue ai gûr; urdhnoi qi t' i bñishin një zigare (peshojë) e e nja disa strajca me ar; në njënë anë të zigares vûni gurin e në tjetrën anë strajcat, por sado qi pa prâ shote strajcat me ar, prap se prap guri vijte gjith herë mâ i rëndë. E sà mbaramit Aristoteli muer pak plumben toke e e përzieu me pak peshmë të vetën e me të mbloj sýnin qi ishte dhënë n' at gûr e qe me një herë një fije bari erdh mâ rëndë se guri. Mandej shtoj tue thotë: «A e shet pra shembullin e këtij guri?» Dersa sýt t' u të shofin, i vjen një rëndë se krejt rruzullimi por gûr të dissin e sýt t' u të mbloien me plumb, sëndi ma i lehtë ka me peshue mâ rëndë se ti.» Mbas këtyne fjalvet Leka muer gurin e e hedi në lum. Guri filloi me ngâ neper lum si një delfi e thohet se këthei atje kanë kishte ardhë.

Karl Gurakuqi.

Kshtjell' i Rozafatit

Kâng'e themelimit të tij.*

(mbas gojëdhânjes së popullit).

I rà njegulla Bujênës,¹
 Ndej tri ditë e ndej tri net,
 Mbas tri ditësh e mbas tri netësh
 E naltoj der në Valdanos²
 Kû punojshin tre vllazen
 Tre vllazen te krishtenë.
 Vojt aty një shêjt i gjall
 — Puna e marë o tre vllazen!
 — Ku po e shef te maren t'onë,
 Na gjith ditën po punojmë
 E gjith naten po n'a rrenohet.
 Amanet o Shêjt i gjall
 A din gjâ me na kalxue?
 — Un e dij por kam gjynahë!
 — At gjynah ti lëna në.
 — A jeni te tre të martuem?
 — A i keni te tre ju vashat?
 Po, na t' tre t' martuem jeha
 E te tre vashat i kena.
 Na difto prâ shka me bâ
 Si m' e ngrehun ket kalâ.
 — N' daçi drejt ju me punue
 Porosin qi kam me i' u dhân,
 Kuej mos shkoni m' i' a kalxuu.
 Lidhni bes e lidhni fë
 Në konak mos bisedoni
 Vashavet mos u kalxoni.
 Neser nadje po sa të zbardhin
 Cila vash t' i' u bjerë bukën
 At muronje ne kalâ;
 Atëbotë ju keni me pà
 Se sà mirë ka me qindrue.
 Vaj po, m' i madhi vëllâ
 Çarti bes e çarti fë
 Ne konak e bisedoj
 Vashes së vet ky i kalxoj.
 Âshtu i dyti vllâ

Haroj kshillin q' i pat vû
 Shêjt' i gjall qi i kish diftue,
 E çarti bes e çarti fë
 Ne konak e bisedoj
 Vashes së vet dhe ky i kalxoj.
 Heu!... po mâ i vogli vllâ
 Mbajti bes e mbajti fë
 Ne konak s' e bisedoj
 Vashes së vet nuk i kalxoj.
 Çohen nadje heret — o!
 Thrret nana gjelinat — o!
 — Gjelinë e madhia gjelinë³
 Ustallartë duen bukë,
 Duen bukë e duen uëj.
 — Besa nanë atje s' po veta
 Se kam ndjehun sot e ligë.
 — Gjelinë e dyta gjelinë
 Ustallartë duen bukë,
 Duen bukë e duen uëj
 Duen kungullin me vënë.
 — Besa nanë atje së po veta
 Se do të shkoj në gjini e shkreta.
 — Gjelinë e treta gjelinë.
 — Lepe nanë e kaden nanë.
 Ustallartë duen bukë
 Duen bukë e duen uëj.
 — Besa nanë atje s' po veta
 Se kam djaloct të vogël.
 Nisu shko gjelina jeme
 Se na dialin t' a shikojme
 E s' e lamë të vitojnë.
 Mor bukë e mori uëj
 Ju afrue murit kalase
 Kur e pà i shoq' i saj
 Kur e pà i shoq' belan.
 — Çë bala ké o shoq' i êm?
 Çë bala i lshon murit të kalâs?

* Ksijsh folktoresh janë edhe të tjerë, si per Arren e Artin e Viosës etj. ku per shkak qi rrjedh
 ujë anës murreve të kshtjellit ose urave, gojëdhanja ka qënë se â qumësht gruje cila a ndrye aty.

³ Nuse e shtëpis.

² Bunës.

² Liman afer Ulqinit.

— Na ne mür do të murojnë!..
 — Shndosh ju o kunetij
 Nji amanet oh, po ju lâ,
 Kûr në muer te me muron
 Sÿn e djathët m'a lêni jasht.
 Doren e djathët m'a lêni jasht
 Gjîn e djathët m'a lêmi jasht

Kamen e djathët ma lêni jasht
 Se kam lânë djalin të vogel
 Kûr të vinë djali me m'pà
 Un me sÿ o t'a shikioj
 E me dorë o t'a afroi
 E me gjî o t'a ndergoj⁴
 E me kambë o t'a largoj.

GJERGJ LORD BYRON

N' a kà hije e e lypë arrspeja qì në shqyphtarët t' a kujtojmë nder fletë të ksajë Perkohshme nji mik të ndershem të kombit t'onë nji nieri le-trâr, klasik filozof edhë luftarë, shkurt nji nieri nder mâ në zâ të kombit per-mendun Ingliz, mî të cilin shkelxen me dije e holli mendjet nder shkrime të veta e ky âsht i madhi *Gjergj Lord Byron*. E n' kjoftë se n' Mesolongii të Greqisë nderohet edhë sot permend-torja e ti, e aj komb difton nji farë miradijet per Lord Byron-in, mikun e fjalimirin e Shqypnisë e të Shqyp-tarve, na të gjith e kemi me detyrë, me ja ditë edhë mâ miradijen atî nie-rit t'arrsyeshem e të drejtë për kombin Shqyptar. Le të shofin po, i hueji e disà shqyptarë, se Shqypnija âsht ver-tët nji komb me popull të vet nji gja-kut e gjûhet, sikuer na dishmon nji Hingliz, Lord Byron, ardhë prej atdheut të vet; vetem per me studjue si dijetar komet e të lemit, e prâ pa kurrfarë interesjet.

Të parët e Gjergj Lord Byronti.

Nder sa kalorë francez qì ndiqshin Guljelm Normanin per pushtim t'An-gedheut u gjet nji, *Rodolf Baron a Byron*, si u thirr mâ vonë, prej të cillit, si i parë Brëznijet, rrjedhi fami-lja e moçme e e lumnueshme e ktij

ëmnit. Qysh prej vjetve të para të mretnisë Guljelmit ky Rodolf Byron ëmnohet zotnues i kontësë të Nottin-gham; e nen at mretni breznija e ti kje pushtuese e tokve tjera n' Berby, të cilave, nen Edoardin e I, kje shtue Rochdale n'dukë të Lankastrit, e ksajë mbas do kohet Abacija e pronet e Neiostead e Enrriku i VIII ja fali nji farë Gjon Byron-it. Gjithkto dhantina tokësh pasë prej shpisë mbretnore, fa-milja e Byron-ve jo vetun e pat në vjetersi t'vet, por çse u da n'shej per nji luftë qì bani kundra anmiqve të vet mjeft me thënë se nji katragiys h i mikut t'onë, n' rrethim të Calais-it miratoj prej Adoardit III emimin e vjeftjes s' vet tue u bâ kaluer i lëmës së luftes.

Nji tjetër Gjon Byron, nji i kti kje mâ i parj qì u bashkue me Enrik Richenond kundra Rikordit III, e u dà në shej në luftë të Bosworth-it e cilla i buer anmikut kanoren e mretnis e jeten. Nen Stuardat spikatne By-ron-ët per besë ndaj shtet mbretore e mprojtje per at shtet të mjerë: kaq sà, në luftë të Newburgut, u gjeten tuej luftue jo në pak ashtat villazen, kundra lloret të Parlamentit. Në vjet 1745 mretni Karli IV Ingilterrës neltoj bash a Gjon Byron, tuej e ëmnue lord Byron i Rochdale.

⁴ Me i dhënë me pîi.

Prej ksa një familje leu në Londer prej Gjon Byron e Katarinës Gordon, shpifisnike e Kontes t'Aberdeen në Skoceje, me 22 Kallnuer 1783 Gjergj Byron-inyë.

(Vijon)

Zef Harapi

Dramatologji.

E TRATHTUEMJA.

Me ket titull i pa-lodhshmi *Atë Vincenc Prëndushi* ka punue e qitë në dritë një dram të bukur 5 aktesh.

Hypothes' i dramit: E bija e markezës të Sh. Justit. *Ema*, një vajzë konaku, trathtohet prej msueses së saj *Elvirës*, grue të çoroditun, cilën e ama e Emës e ka pajtue për të bijën.

Morali i Emës prishet deri atje sa kjo një natë bashkë me Elvirën len shpin e vet e bahet një kangtare theatrit. Prej këtij çendrimi e ama e Emës gati ka luftë meç; Më kot e ngushllon e bija e saj më e madhja Maria, një vajzë e ambël e shpirt mirë porsë E-njell. Po sherbtorja e markezës Lena, cila më se 30 vjet ka sherbye ket shpi, si qen besnik i bjen mrapa gjurmve të Emës, tui e kerkue an' e kant e sa do qi e gjen nuk e bind me lanë rrugen e keqe. Kah ana tjetër Elvira po ban fatin e saj me anë. t' Emës, cilën nen pseundonym të «Nelit» e perdoron per qellimet e poshtera të saja. Po dikuer hasë sharra në goshtë; njeri i keq ka edhe fundin të keq. Elvira një natë, kahë u nalne dritat e theatrit, vjedh një rresht gursh të çmushëm të një zonje. Policia i veket mbrapa, por Elvira ja ngarkon fajin Emës, cila xehet e burgoset. Në ket disprim Erra e ndjen gabimin e madh të saj, pendohet e kujton nanen e motren cilat aqë liksht i ka çendëru.

Elvira smuret keq; në dakiket e mbrame rëfeket, kallzon fajin e vet e pafajnin e Emës. Kshtë Ema del prej burgut e bahet një lypse. Veprim' i V. është më i permallshmi prej gjith veprimeve tjerë. Marqeza e St. Jushtit me të bin e vet Marijen e me sherbtoren Lenën kanë lane shpin e tyne e po banojn lark më një shpi afer një kuvendi. Ema vjen tui lypë deri atje, për pa dijtë se ka perbri nanen e motren e vet. Në jonet e një muzikës qilshohen prej këtij kuvendi Ema mallnjejhet, kjan, bertet, i bjen të fikët e rzohtet per tokë. Në britmet e Emës sulet Lena, cila e çon përpjetë e me habi e njeh se është Ema! Atbotë bashkohen me t' amen e të motren, cilat derdhn lotte gzimi e nuk ka si rëfeket lumnimi i tyne. Ema lyp ndjesë por edhe ama jo vetëm ja ndjen fajin por edhe i duket se ju njall prap e bija e kshtë i çon lavd e adhrime Zotit të madh, cili e ngushlloj në ket mjerim.

Shum i naltë a kuptimi e msimi moral i këtij dram, cili është një pasqyrë edhe per karakterin shqyphtar përditët e sotme, ku gijtetnimi, i marrun vesht mbrapsht, ka fillue diç dikë me prishë zakonet e kullushit e fisnikë katragjyshtet'onat, si ajo tēja qi brehetpetkun. Kushi pat t'minin me e pa në sqenë ket dram kishtë si 6 herë u luftë prej amatoreve të ralla shqyp-tare, ka marrë një mimm të kthellë e të naltë e u karranë besë ktyne fjalve të mija. Dramatologjia jonë me ket repër shkon edhe një gur nga më të çmushëmit në kunoren e saj. Miku jonë *Atë Vincenc Prëndushi* meriton për ket punën lavdet e perhirimet e gjith komit Shqyphtar, edhe drejtimi i «Agjrit» i çon përgzimet e për-zamerta të tij.

Kr. Floqi

Mjeku i shtëpisë.

II. Dhimë Krejet Reumatizmore.

Ketë dhimë *munden m' e pasë* edhe ata njerëz, të cilët nuk kanë pasë kurr dhima krejet. Këjo dhimë ka një të dukun të sakët, është e fortë edhe dhem dit' e natë. Mâ të shumten këjo soj dhimet bâhet mâ e madhe në të luejtun të math në te tundun, në shtëzim tuej dalun jashtë, tuej u gërmuqë, tuej u kollë e tuej u teshë. Po t' i përkiten flokët të smuetit, atij i duket se i dhemin fort. Këjo dhimë është e përcjellun prej një të rrahunit që ndihet.

Me kohë këjo dhimë pushon pa e mandej nis dhima e bâhet edhe më e madhe se pëpara.

Mjeksi: Me një herë sa të duken shëjet e kësajë dhimë, të mundohet njeri me u djerës, tuej dalë jashtë me luejtë sa mâ fort gjymtyrët. M' e fërkue kryet me durë, të cilat do të lagen sa mâ shpesh nd'uej të ftofët. Të fërkue mit e kresë duhet bâ aqë shum deri sa dhima të pushojë; në qoftë se dhima përsëritet, atëherë përsëritet edhe të fërkue mit. Shrati duhet avullue ç'do ditë e kresë me i hjedhë uej 25° R.

Mirë është sa mâ shum me dalë nd' ajr të freskët, me mbajtë ajr të dliër e të freskët nd'odë e me fjetë me dritsore hapët. Me këto soj mjeksimesh mâ të shumten këjo soj dhimë krejet është e largueme për dy ose tri dit.

III. Dhimë krejet në krye të ftofët.

Këjo soj sëmundjet mjeksohet tuej i hjedhë të smuetit mbrapa kresë uej prej 25 deri 27° R.

IV. Dhimë krejet m' një anë.

Këjo dhimë e cila i bien si të moçmit, ashtu të riut, si mashkullit ashtu femnës (femnës mâ fort se mashkullit) vjen shpejt edhe hova-hova edhe quhet dhimë krejet m' një anë për shkak se bien herë m' anë të djathtë, herë n' e shmangtë, herë mbi ball e herë mbas krejet. Këjo dhimë e mundon të smuetin vetëm për disa ora; ka ndonjë herë ngjatë gjysen e ditës a por edhe të gjithë ditën e rrallas qillon që ngjatë mâ gjatë.

Në qoftë se mbas tri a katër javësh këjo dhimë nuk pushon, as nuk fashitet, mundet me u këthye përsëri.

Mjeksi: Për ditë me marrë një të lamun të ndëjun (një mastelë ose kazzan) me uej të vokët prej 22° R. për një të katërt ore. Me avullue krye javet tri të katërtat e shtratit, mandej me marrë një të lame me uej 25° R. tuej e la e tuej i hjedhë uej kresë. Duhet me pasë qetsi, me d' lë n' ajr të freskët jashtë, si edhe me mbajtë ajr të freskët n' odë edhe me fjetë me dritore hapët (tuej u ruejtë prej të rrahunit e erës-dritore e derë qilë-)

Këjo dhimë largohet mirë edhe i hjedhun uej të ftofët një për një në ditë me çep të një lakcës (jebrikut) ose të një katrovës, mu m' at vend ku është dhima.

Mjeksimi i thevet.

1) Me mbajtë ajr të freskët n' odë, prandej me i mbajtë dritoret gjithë herë a por me kohë hapët, munden m' u mbajtë bashkë me dritore edhe dera hapun për pak kohë (tuej u ruejtë prej të rrahunit e erës) që kështu m' e hjekë sa mâ për ajrin e keq prej odës. Oda duhet me pasë një temperaturë prej 22 deri 14° R.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Nji qi ka ethe nuk mundet me u ftofë aq shpejt.

2) Si *pije* t'i epet të smuetit uej i freskët (mâ mirë uej kronit) sa herë qi i ligu t'a lypin, sepse kështu zjarmija e ethevet avullohet e shpërthen përjashta, giaku dliret edhe smundja fillon e ulet.

3) Kur i smueti të ketë *û* t'i epen *me hângër* pemë të zime ose edhe të pa-zime edhe t'i epet me pî lîngu i pemvet të zime.

4) Mâ i madhi kujdes është me j'a mbajtë të smuetit *kâmbët xetë*.

Kur i smueti i ka kâmbët e ftofta duhet me j'a mblue mirë me mbloje të xeta edhe të terta, ose me e fërkue me durë të ngrohta. Kâmbve të ftofta të smuetit është mirë me i bâ një avullim për 15-30 minuta, tuej marrë kumuj të xetë, të pshtjellun me peca të lagta e tuej i mblue me një send të leshët; mandej t'hiqen këto e t'i lërkohen kâmbët e pulpat e kâmbvet mirë me uej prej 16 deri 18° R.

5) *Kryet e xetë* nuk duhet me pushue m' një krye-pshtetës (jastek) puplash; por m' një të leshët qi t'jetë i butë, a por m' një grumbull bohçesh ose çarçafash qi t'jenë të lamë. Këta të fundshmit do t'i ndrrohen me kohë (kur kryet t'jetë xe fort). Kryet e ftyren duhet me j'a mblue të smuetit shpesh me peca të lagta nd'uej të vokët

6) Mirë është qi ismueti të *lahet* shpesh me uej të vokët

7) Të *fjetunît* është një mjeksi mjaft e mirë, prandej fëmitë qi kanë ethe të leta të çohen në shtrat me ra. Në qoftë se kujdesohet me i mbajtë të smuetit ajr i freskët edhe i *pen* me hângër gjella të leta, atëherë nuk është nevoja m' u kujdesue për mjeksina jera.

8) Prindët duhet t'a kenë në kujdes shëndetin e djelmvet e mos t'a bâjnë për kurrigjâ, se është mâ mirë me i ra mbrapa përpara, sepse kushe-di ç'farë smundjet e madhe mshehet nen atë pëlhurë qi në fillim nuk duket asgjâ.

9) Kur ethet t'jenë pakësue, atëherë mundet i ligu me u lânë për shum ose pak kohë pa e mjekësue, don me thënë aq kohë, deri sa lëkura të xehet e faqet të kuqen.

10) Mbas kalimit t'ethevet, për forcim e shëndet të ligut është mirë me j'a fërkue shtatin mbarë për ditë me peca të lagëta nd'uej prej 18 deri 20° R., ose të bâjë një të lamë (banjo) me uej të vokët prej 24-26° R.

11) Mâ të nevojshmet sende për një të lig ethesh janë: Kryet ftofët, kâmbët xetë e trupin shtri.

(Funt).

Malo Krimshi.

Mâ ambël se mjalti e mâ i hidhët se helmi.

Nji mbret në kohnat e motshme i kish urdhnue akshis së vet me i bâ një gjellë mâ t' ambël se mjalti e mâ të hidhët se helmi, e në kjoftë se s'e bate kishte me i pr kryet. I shkreti akshi kishte në agushitë e së dijte kah me ja mbajtë. Tue u sjellë tërmal e tëposhtë e mbasi kerkush së mujti me e qetë në shkëlqim të e mramja një dervish plat fort të mentshem. Si i doli hallin dervishit, ktij i ardhi keq e masë i mendte pak kthehet e i thotë Digio, more bir, ti shko e merr një gjuhë lopet e zije njashtë si të dish të të paraqitja në sofër, e kshutë, kujto se mbreti, si i dijshtëm qi është, ka me e marrë vesht me një herë, ka

me u kënaq e ka me t' a falë jeten. Akshija ju fal nderës dervishit e shkoj e bani mbas porosis së tij. Kur ja paraqiti mbretit ket farë gjellet ky u habit, edhe e pveti kush ja msoj ket marifet? Nji dervish ja pret akshija. Atherë mbreti kthehet e u thotë, gjith njatyne qi ndodheshin atje. «T' a dijni pra se gjuha është njajo qi e knaq njerin e e miriton, por se gjuha prapë është ajo qi e hidhnon e e mbyt!»

Omer Rushdi.

Sh. Ag. Disa ndollina të filosofëve klasikë të Greqis kanë mbetë si fjalë t' urta edhe per popullin t' onë. Tregimi i naltpërmendun, per shëmbell, nuk është tjetër per veç se ajo qi tregohet per filosofin e math të Greqis *Aisopin.* —

Shkel e shko.

Si s'pritove me folë!...

Sherbtori: Zotni! gadi a sofa.

Zotnija: (shtrii në mindër, i bân shëj me krý qi ka marrë vesh)

Sherbtori: (kthen mbas nji oret)

Zotni urdhnoni e ëni, se u ftofta minestra, e po çartet.

Zotnija: (i bân shëj me dorë qi tesh po qohet me hânger).

Sherbtori: (mbas nji gjysë oret hinë n'odë me krý në grusht) Zotni micat e mahallës, e hângene gjellen e që ka kje në sofer.

Zotnija: (pà lujtë vëndit)

Uf!... Si s'pritove me folë!

Mushkaja

Porosi e Zotit.

Prifti. Gjon, të kam thanë mos me pi venë.

Gjoni. E pse?

Prifti. Se vena të prish miden është anmiku mâ i damshem jyt.

Gjoni. Po pse? A së na ka vue

porosi Zoti me dashtë anmikun t'onë?

Prifti. Po, po, me e dashtë, po jo edhe me e pii e me i lujtë fenë!

Arka e Nuhut.

Në nji qytet afer nji lulishtes popullore, nji tramvay fillon me u nisë për me shkue di ku. Asht nji ditë kremte e tramvayjâ a mush plot me njerës sa s' kër ku me hjedhë gjylpanën. Nji zotni bark-math e i shndoshtë që peshonte mâ së 150 Kilogram s' gjente vent per me ndejë brenda e po sillet jashta. Në disprim i pshtojnë do fjalë, si nji mallkim kundra udhtarve të tramvayit: — *Qenka plot arka e Nuhut!*

Nji i pa-hair, prej atyne të tramwayt ngjatë kryet jashta pexheres e i giegjet bark-madhit:

Io, zotni jo, edhe nuk është mushë arka e Nuhut, së na mungon nji hût; urdhnoni, urdhnoni, se ka vent arka e Nuhut sà per jue!...

Dritë-shkurti.

Nji njeri krejt i pa-dijshëm kujton se gjyzlyket e bajnë të dijshtëm. Shkon te nji mjekës m'u kshillue çfarë gjyzlykut me marrë.

Mjeku. E kini shumë të shkurtë dritën?

Klienti. Po, mjaftë të shkurtë.

Mjeku. (rrjeshton d' numra në tabell). Kto a i shifni

Klienti. As pak!

Mjeku (i venë n' numra mâ t' mdhaja. Po kto?

Klienti. As kto.

Mjeku (i paraqit edhe mâ t' mdhaja e ia venë para syvet). Po tash?

Klienti. As tash!...

Mjeku. Hej dreq. Atbotë qenke krejt i shpë.

Klienti. Jo, zotni une shof mâ mirë se ti, por e nuk di me këndue.

Grethi

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**

LIBRA

OI GJINDEN NË SHTYPSHKROJE «NIKAJ» NË SHKODËR

Abetari i vogel	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	Fr. 1
Abetari i madh	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 2
Libri i dytë	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 2
Libri i tretë	(Beltoja)	.	.	.	.	.	.	" 3
Gramatika	(Mikeli)	.	.	.	.	.	.	" 3
Dheshkroja	(Mikeli)	.	.	.	.	.	.	" 3
Diftime Natyret	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 4
Historija e Shqypnis	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 5
Nollina Historijet të moçme	(Logoreci)	(Blë i dytë)	.	.	.	.	.	" 3
Bisedime Shqyp-Tedeshk	(Nikaj)	(Blë i parë)	.	.	.	.	.	" 1.50
" " " " "	(Nikaj)	" i dytë	.	.	.	.	.	" 1.50
Lahuta e Malcisë	(Fishta)	(Blë i parë)	.	.	.	.	.	" 1
" " " " "	(Fishta)	(Blë i dytë)	.	.	.	.	.	" 1
Shkodra e Rrethueme	(Nikaj)	(Blë i parë)	.	.	.	.	.	" 2
" " " " "	(Nikaj)	(Blë i dytë)	.	.	.	.	.	" 2
Bukurusha Diftim i Hstorjak i vjetve 1478-79	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 2
Tivari i marrun Lufta e Tivarit	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 2
Ulqini i marrun Lufta e Ulqinit	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 2
Fllad Morali	(Beltoja)	.	.	.	.	.	.	" 1
Atil Reguli	(Gjeçov)	.	.	.	.	.	.	" 1
Melodram (Vllaznija)	(Fishta)	.	.	.	.	.	.	" 1.51
Të Nollmet e Kishës	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 3.50
Fjalori Shqyp	(Bashkimi)	.	.	.	.	.	.	" 5
Libri i blerët i Italis	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 1.50
Kalendari «Shqypja» i vjetë 1915	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 1.50
Kanuni për të zgjedhun të deputetvet	.	.	.	.	.	.	.	" 1
Prisi në rrugë të njerzis	(Kodheli)	.	.	.	.	.	.	" 2
Bisedime të vogla Shqyp-Italisht	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 2
Bleta-Të lutuna Kishtare	(Nikaj)	.	.	.	.	.	.	" 1

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)